

2022/23

Status for arbeidet med studiekvalitet

NMBUs Kvalitetsmelding for utdanning

Immatrikuleringen 2022, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Foto: Tommy Normann

Sammendrag

Den årlige evalueringen av studiekvalitetsarbeidet ved NMBU viser at studiene holder høy kvalitet og at det arbeides godt med tiltak i hele organisasjonen. Ambisjoner i vår nye strategi stiller høye krav til den videre utviklingen i årene som kommer. Fakultetene følger opp strategien med egne strategiske handlingsplaner, og planene viser at fakultetene blant annet har høye ambisjoner om å styrke tverrfaglig handlingskompetanse og innovasjon relatert til bærekraft i sine utdanningstilbud. Det er også utarbeidet en felles strategisk handlingsplan med mål for den første del av strategiperioden. Det gjenstår å identifisere og skape enighet om hvilke tiltak som skal prioriteres i hele organisasjonen. Universitetet trenger bedre koordinering av virksomhetsstyringen for å ta riktige beslutninger angående utviklingen, ressursprioriteringer og satsninger, slik at målene i vår strategi oppnås.

Det er økt konkurranse om søkerne til høyere utdanning. De fleste av våre program opplever god søkning og har god kvalitet på opptatte studenter, men vi sliter med å sikre god rekruttering til enkelte program. Vi er også godt i gang med en felles rekrutteringsstrategi, som vil bli viktig å implementere fremover. Samtidig må vi se på hvordan vi arbeider strategisk med utviklingen av studieprogramporteføljen for å tilby attraktive, relevante og fleksible kompetansetilbud.

Det systematiske arbeidet med utvikling av programmene over tid viser resultater. Frafallet er lavt, og gjennomføringen har over tid hatt en god utvikling. Antall fullførte kandidater i vårsemesteret fortsetter å øke. For 4. året på rad viser studiebarometeret at våre studenter er de mest fornøyde universitetsstudentene i landet. Å sikre studieprogrammenes arbeidslivsrelevans har hatt stort fokus, og alle fakulteter har nå etablert ordninger med arbeidslivspraksis (internship). NMBUs medlemskap i universitetsnettverket Euroleague for Life Sciences (ELLS) forventer å løfte internasjonaliserings-arbeidet. For å styrke utdanningene videre og møte strategiske ambisjoner vil en viktig satsning i årene som kommer være å videreutvikle NMBUs læringscenter. Det skal utvikles tilbud som styrker underviserkompetansen som trengs for å utdanne kandidater med handlingskompetanse innen bærekraft og bidra til fleksibilisering av utdanningstilbudene.

Det er behov for videre utvikling av det fysiske læringsmiljøet, men dette utfordres av trangere budsjetter. Utvikling av læringsarenaer må løftes i arbeidet med revisjon av NMBUs campusplan. Våre studenter gir positive tilbakemeldinger på det faglige og psykososiale læringsmiljøet. Likevel øker, både nasjonalt og ved NMBU, andelen studenter som sliter med psykiske vansker. Fakultetenes strategiske handlingsplaner viser tydelige ambisjoner om å styrke og videreutvikle det psykososiale læringsmiljøet.

På grunn av forsinkelser i arbeidet med felles strategisk handlingsplan har årets vurdering av status for studiekvalitetsarbeidet ikke resultert i en tiltaksplan, men i den videre oppfølgingen av felles strategisk handlingsplanen bør følgende prioriteres:

- Kompetanseutvikling for undervisere
- Tiltak i rekrutteringsstrategi
- Strategisk utvikling av studieprogramporteføljen
- Utvikling av NMBUs fysiske læringsmiljø, undervisningsareal og -infrastruktur gjennom arbeidet med Campusplanen
- Styrking av innovasjons- og entreprenørskapskompetanse
- Sette institusjonen best mulig i stand til å benytte de mulighetene ELLS gir.

Forord

Studieåret 2022/23 ble året da alle våre studenter endelig kunne være på campus uten restriksjoner som følge av koronapandemien. Det var godt å se de gradvis komme tilbake og gledelig å se at studentfrivilligheten igjen blomstrer. Studieåret har likevel bydd på nye utfordringer. Krig og uroligheter i Europa påvirker markedsøkonomien, og det har vært et år preget av høye strømpriser. Justeringen av studiestøtten holder heller ikke tritt med inflasjonen og økte mat- og strømpriser, og vi registrerer at våre studenter stadig jobber mer ved siden av studiene. Dette gir grunn til bekymring. Økt bruk av KI-verktøyer som ChatGPT har gitt noen utfordringer i forhold til gjennomføring av hjemmeoppgaver og -eksamen, men det er jobbet godt med informasjon til studenter og ansatte. Fokus fremover blir på mulighetene disse verktøyene gir for økt læring.

NMBU er kjent som et universitet med et stort internasjonalt mangfold. Derfor er det godt å se at antall studenter som reiser på utveksling og innveksling gjennom Erasmusavtaler har tatt seg opp igjen etter pandemien. Internasjonale perspektiver er viktig i et globalt arbeidsmarked, og noe som de som ansetter våre kandidater etterspør. Det er derfor vanskelig å forstå at regjeringen vedtok å innføre skolepenger for studenter fra land utenfor EU/EØS-området samt Sveits, til tross for massiv motstand fra en samlet sektor. Nedgangen i søkere og antall møtt fra disse områdene har vært dramatisk, og i undervisningsrommet kan man allerede merke at det internasjonale perspektivet er svekket siden færre internasjonale studenter kan dele opplevde erfaringer og kunnskap.

Vi kan likevel se tilbake på nok et år med god utvikling på utdanningssiden. Vi har fått en ny strategi for perioden 2023-2030, «Felles innsats for en bærekraftig fremtid». Den nye strategien setter høye ambisjoner for NMBU som bærekraftuniversitetet, og fremover skal vi følge opp strategien og regjeringens langtidsplan for forskning og utdanning.

Vi har også i løpet av studieåret 22/23 endelig fått et senter for fremragende utdanning, SITRAP - Senter for integrert og transfaglig undervisning i planlegging. Hele 28 søknader ble vurdert om å få SFU-status i 2022, og høsten 2022 ble det kunngjort at bare tre søknader kom gjennom nåløyet, herunder SITRAP fra fakultet for landskap og samfunn. Senteret vil kunne bidra til et løft for hele NMBU, og det blir spennende å følge senterets utvikling fremover.

Jeg takker for to spennende og lærerike år som prorektor for utdanning. Fra 1. mars 2024 inntreer jeg i en forskerstilling ved BIOVIT. Avgjørelsen om å forlate prorektorstillingen har vært vanskelig da jeg har trivdes godt i rollen. Heldigvis føler jeg meg trygg på at en ny prorektor for utdanning vil overta et solid fundament for å opprettholde og utvikle NMBU som et relevant og attraktivt studiested som jobber for en bedre og mer bærekraftig fremtid.

Elise Norberg

prorektor for utdanning

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	2
Forord	3
Innholdsfortegnelse.....	4
1. Innledning	5
2. Studiekvalitetsarbeidet	6
2.1 Inntak – Rekruttering, informasjon, opptak og mottak	7
2.2 Rammekvalitet.....	10
2.3 Programdesign og ledelse.....	13
2.5 Læring (undervisning og vurdering).....	17
2.6 Relevans.....	19
2.7 Læringsutbytte.....	21
3. Studiekvalitetsarbeidets kobling til NMBUs virksomhetsstyring.....	22
4. Oppfølging av strategiske handlingsplaner og tiltak	23
5. Evaluering av kvalitetssystemet for utdanning.....	25
5.1 Kvalitetssystemet for utdanning.....	25
5.2 Endringer i studieforskriften.....	25

1. Innledning

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for at den faglige virksomheten ved universitetet holder høy kvalitet og for at institusjonen drives effektivt og i overensstemmelse med gjeldende lover, forskrifter og regler, og de rammer og mål som gis av overordnet myndighet. NMBUs kvalitetsmelding for utdanning 2022-23 er rektors rapport til universitetsstyret om arbeidet som har blitt gjort på studiekvalitetsområdet det siste studieåret og det arbeidet som planlegges fremover.

Kvalitetsmeldingen er en del av NMBUs årlige evaluering av studietilbudet på bachelor- og masternivå, som også inkluderer kvalitetsarbeidet i forbindelse med evalueringer av emner og studieprogram. Kvalitetsmeldingen omfatter ikke forskerutdanningen, denne omtales i egen rapport til styret (Årsrapport for forskerutdanningen), men den må sees i sammenheng med Læringsmiljørapporten.

Meldingen utfyller den løpende styringsinformasjonen og NMBUs årsrapport, og skal være en støtte for styret i arbeidet med å utvikle NMBU som en utdanningsinstitusjon med høy internasjonal kvalitet. Samtidig skal rapporten tilfredsstillende de krav som stilles til dokumentasjon av kvalitetsarbeidet ved et selvakkrediterende universitet.

Rapporten er utarbeidet av Studieavdelingen med bakgrunn i fakultetenes årlige rapportering om kvaliteten i studieprogrammene, læringsmiljøutvalgets årsrapport samt innspill fra enheter og avdelinger sentralt. Den årlige rapporteringen bygger også på en rekke ulike kilder, hvor studentenes innspill er vesentlige. NMBUs studieutvalg og Læringsmiljøutvalg har behandlet rapporten.

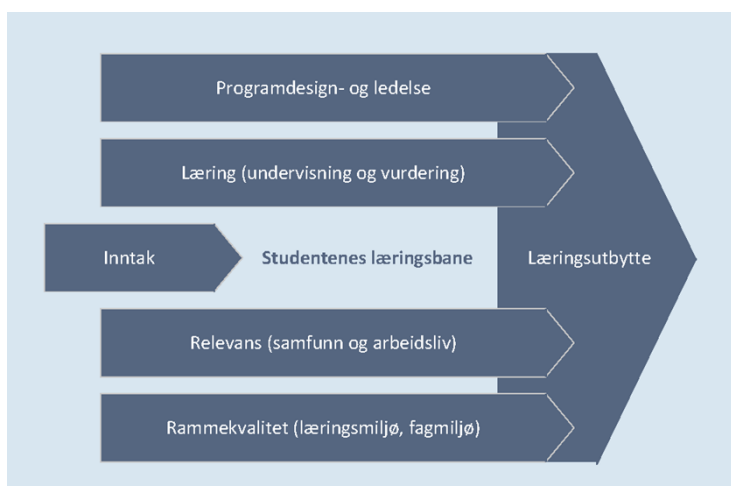
2. Studiekvalitetsarbeidet

Det er også i 2022/23 arbeidet godt med å videreutvikle studietilbudet og rammene rundt våre utdanninger, og det foreligger planer om en rekke tiltak som vil bidra til at vi når ambisjonene i NMBUs nye strategi for 2023-30, «Felles innsats for en bærekraftig fremtid».

Fakultetene forvalter de viktigste tiltakene for å løfte kvaliteten i utdanningene. Ulike tiltak i regi av universitetsadministrasjonens avdelinger er viktige supplementer til dette. God samhandling på tvers av alle fakulteter og avdelinger er en vesentlig forutsetning for å løfte institusjonen videre. Vi skal fortsette å styrke godt samspill mellom studenter, fagmiljø og samfunn slik at dette gir godt grunnlag for høy relevans og kvalitet. At studentene inkluderes i det faglige fellesskapet, er viktig for både studenter og ansatte. Uten studentenes engasjement og deltagelse i undersøkelser og evalueringer, arbeidsgrupper, råd og utvalg på alle nivå i organisasjonen mister man viktige perspektiver i kvalitetsarbeidet. Kontakten fagmiljø og studenter har med samfunn og næringsliv er med på å styrke studietilbudet. Dette skjer gjennom bl.a. eksterne forelesere, prosjekter, utferder, arbeidslivspraksis, og de innspill eksterne ressurser bidrar med gjennom råd, styrer og evalueringer.

NMBUs kvalitetsområder synliggjør hva vi legger i kvalitet i utdanningen, og skal også gjenspeile viktige retninger i NMBUs strategi. Vår nye strategi setter store ambisjoner for utdanningsområdet frem mot 2030, og hvilke delmål og tiltak vi skal fokusere på i perioden 2023 til 2026 følges opp i en felles strategisk handlingsplan og strategiske handlingsplaner til hvert fakultet. Videre arbeides det nå med å se på hvordan tiltak skal koordineres og prioriteres for å nå mål i strategien. Nye ambisjonsmål i strategien må også inkorporeres i kvalitetsområdene og det må vurderes hvordan måloppnåelse kan dokumenteres. Dette omtales ytterligere i kapittel 5.

Figur 1 viser NMBUs kvalitetsområder. Vurderinger av kvalitetsområdene følger i kapitlene under, og de bygger på fakultetenes årlige studiekvalitetsrapporter (med tilhørende programrapporter) og tilbakemeldinger fra de administrative avdelingene. Det redegjøres for status innenfor områdene, vesentlige utviklingsarbeid i studieåret 2022/23 og hva man planlegger å fokusere på fremover.

Figur 1 NMBUs 6 kvalitetsområder

2.1 Inntak – Rekruttering, informasjon, opptak og mottak

Rekruttering, informasjon, opptak og mottak. Studentenes startkompetanse påvirker studentenes læringsbane og det læringsutbyttet de vil ha som ferdige kandidater. Startkompetansen innbefatter både den generelle og den spesifikke faglige kompetansen studentene har med seg, og også studentenes motivasjon, ambisjon og nysgjerrighet.

Arbeid med rekruttering og informasjon

Fakultetene har de siste årene uttrykt behov for en felles rekrutteringsstrategi. Flere studieprogram opplever en negativ trend i søkertall, og det pekes blant annet på økt konkurranse fra andre institusjoner. I tillegg forventes det mindre søkerkull i årene fremover. Arbeidet med å utvikle en felles strategi for rekruttering til samordna opptak, lokalt opptak, internasjonalt opptak og innveksling er godt i gang. Det ble gjennomført dialogmøter med kommunikasjonsavdelingen, studieavdelingen og alle fakulteter våren 2023. Målgruppeinnsikt, forbrukerinnsikt, Ipsos omdømmeundersøkelse, trender og utviklinger generelt i samfunnet, samt innspill fra dialogmøtene dannet grunnlag for en analyse der våre hovedutfordringer og mulighetsområder ble belyst. Basert på denne analysen er det utviklet en rekrutteringsstrategi som nå er forankret i institusjonen. Strategiens tiltak skal konkretiseres i løpet av høsten 2023, og oppfølging av tiltak vil bli viktig for rekrutteringsarbeidet i årene fremover.

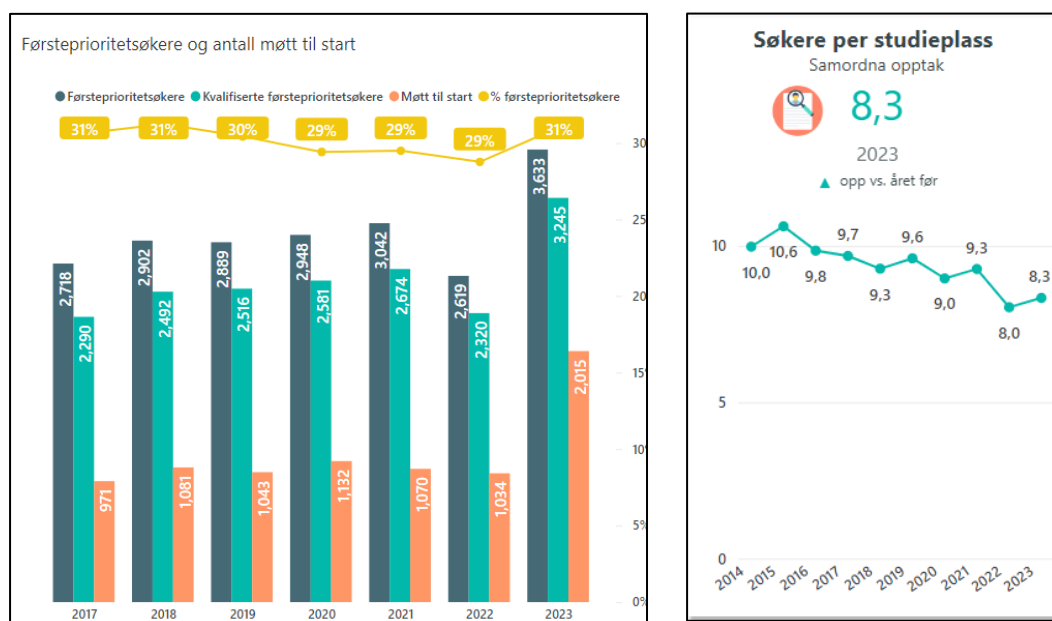
Figur 2 Rekrutteringsstrategiens 3 pilarer (kilde: kommunikasjonsavdelingen)

Den 28. juni ble nye NMBU.no lansert, med nytt design. Flere fakultet påpeker at de nye programsidene ikke kommuniserer godt nok mot studiesøkende ungdom, og etterlyser et tettere samarbeid om både innhold og design på programsidene. Kommunikasjonsdirektøren vil fremover jobbe videre med utviklingen av sidene, og dette arbeidet må skje i tett samarbeid med fakultetene.

Søking, opptak og oppmøte

Bachelor, årsstudier og femårige masterstudier (Samordna opptak)

Søkingen gjennom Samordna opptak har hatt en økning sammenliknet med 2022, men en stor andel av økningen skyldes den høye søkingen til den nettbaserte årsenheten i bærekraftig økonomi og ledelse. Årsenheten hadde 3120 søkere, derav 1026 førsteprioritetssøkere. Mange av våre studieprogram er populære, men flere program enn tidligere har likevel plass til alle kvalifiserte søkere.

Figur 3 Informasjon om søkere til NMBU gjennom Samordna opptak (kilde: Innsikt pr 15. oktober -23)

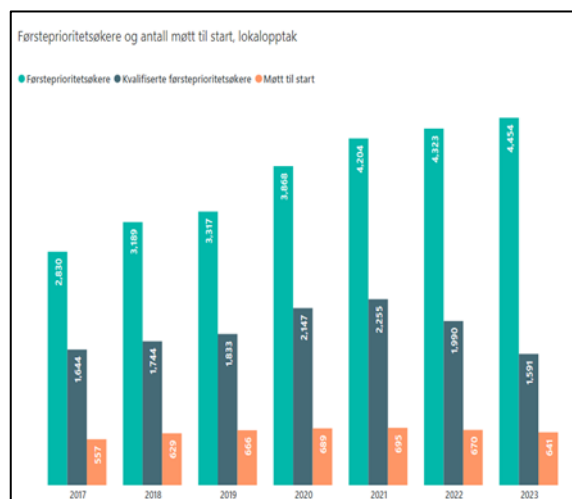
Lektorutdanningen i realfag har i likhet med andre lærerutdanninger i Norge hatt en stor nedgang i antall søkere og i antall studenter møtt. Det er i år kun 14 studenter på programmet, mot 26 i fjor. De nye studieplassene innen nukleære fag var i år lagt inn under en studieretning innen bachelorstudiet i miljøvitenskap. Fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning (MINA) vil opprette et eget studieprogram innen fagområdet for å synliggjøre dette studietilbudet bedre, med oppstart høsten 2024.

Det kan også nevnes at det våren 2024 legges fram en stortingsmelding om opptak til universiteter og høyskoler. Meldingen er en oppfølging av NOUen 2022: 17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler. Opptaksutvalget som har utarbeidet NOUen foreslår store endringer i dagens opptakssystem, og NOUen har vært på bred høring i hele sektoren.

Toårig master og høyere årstrinn på femårige studier (lokalt opptak)

Søkingen til toårige masterprogram og høyere årstrinn på femårige studier har økt noe, men samtidig har andelen kvalifiserte førsteprioritets-søkere og antall studenter møtt gått noe ned. Flere program fyller ikke sine rammer. Poenggrensene varierer, men alle 2-årige masterprogram krever et snitt på C eller bedre for opptak.

Nytt i år er at vi har sendt ut betinget tilbud om opptak i april, mai og juni til søkere som fullfører en bachelor i vårsemesteret. Disse har fått tilbud forutsatt at de sendte inn sitt vitnemål innen 1. august 2023. Hensikten er at et tidlig tilbud skal føre til at flere takker ja til studiet, selv om man får tilbud om studieplass ved et annet studiested i hovedopptaket i juli. Det er for tidlig å konkludere på effekten av tiltaket.

Figur 4 Antall førsteprioritetsøkere, kvalifiserte søkere og antall møtt til start (kilde: NMBU Innsikt pr 15. oktober -23).

Opptak av internasjonale studenter til engelskspråklige program

Regjeringen vedtok å innføre studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits. Det var lenge uklart hva internasjonale studenter måtte betale, hvilken informasjon de skulle få og hvordan pengene skulle kreves inn. Innføringen har vært krevende for både søkere og institusjonene. Antall fullgradsstudenter fra det internasjonale opptaket som møtte til studiestart var i 2023 kun 56 mot 137 i 2022 og 103 i 2021. 49 av studentene som møtte høsten 2023, har statsborgerskap utenfor EU, og av disse er det 33 som må betale skolepenger. De øvrige har fritak grunnet samarbeidsavtaler, flyktningsstatus eller en tilknytning til Norge. Regjeringen jobber nå med stipendordning til deler av denne studentgruppen, men fortsatt er mye uavklart.

Kortere studier

Enkeltemner og nettbaserte studier er populære. I enkeltemneopptaket har det blitt tatt opp 400 studenter til emner med fysisk undervisning og 200 til nettbaserte emner høsten 2023. Dette kommer i tillegg til de 743 som pr 15. september har møtt på den nettbaserte årsenheten i bærekraftig økonomi og ledelse, som startet høsten 2023. Det innebærer at ca. en tredjedel av studentene som blir tatt opp høsten 2023 går på nettstudier eller er enkeltemnestudenter.

Handelshøyskolens (HH) nye årsenhet i bærekraftig økonomi og ledelse fremstår som et attraktivt tilbud, og enheten hadde over 1000 førsteprioritetsøkere. Søkerne har et bredt aldersspenn og de kommer fra hele landet. Tilbudet er et godt eksempel på hvordan vi kan legge til rette for fleksibel og livslang læring.

Praktisk pedagogisk utdanning fyller kun i underkant av halvparten av plassene etter årets opptak, med 45 studenter møtt. Søkingen til lærerutdanningene har vært nedadgående over flere år i hele landet, og det er bekymringsfullt for hele landet om søkertallene fortsetter å synke.

2.2 Rammekvalitet

Det fysiske, organisatoriske og psykososiale læringsmiljøet og det faglige miljøet rundt utdanningene. Et godt og inkluderende læringsmiljø innebærer at fysiske, organisatoriske og psykososiale forhold er lagt til rette på en slik måte at studentene kan tilegne seg det definerte læringsutbytte i et trygt faglig fellesskap med studenter og ansatte. Fagmiljøer med høy internasjonal kompetanse som arbeider kontinuerlig for fornyelse av kunnskap og for å være i front av utviklingen både innen forskning og utdanning, er helt avgjørende for å kunne tilby forskningsbasert undervisning. NMBUs ambisjon om gode faglige hjem er et viktig element.

Fysisk læringsmiljø og infrastruktur

Spørsmål om det fysiske læringsmiljøet og infrastruktur er fjernet fra Studiebarometeret, og det foreligger nå ikke tallgrunnlag for å følge utviklingen på dette området. Høsten 2022 fikk Fakultet for landskap og samfunn (LANDSAM) nye moderne fasiliteter for sine studenter i det rehabiliterte og utvidede Kassa Nova. Tidlig i 2023 ble plantefagmiljøene samlokalisert i ny Platefagsbygning, og fagmiljøene har fått nye fasiliteter som vil styrke både utdanning og forskning. Det er utviklet flere sosiale soner for studenter i Tårnbygningen, og det er gjennomført flere utendørsprosjekter for både opphold, trening og undervisning.

Selv om det jobbes kontinuerlig med vedlikehold og utvikling av læringsmiljøet, melder fakultetene om utfordringer. Fakulteter med mye lab-emner fortsetter å rapportere om sprengt laboratoriekapasitet. Fagmiljøene jobber også for å tilrettelegge for mer studentaktiv læring i emnene, og flere påpeker et økt behov for grupperom samt undervisningsrom som er tilrettelagt for fleksibel undervisning. Utnyttelse av undervisningsrom i veterinærbygningen og bikuben har økt noe, men det er fortsatt potensiale å utnytte disse arealene bedre. Eiendomsavdelingen har ledet prosjektet «Fremtidens læringsarenaer», og prosjektets rapport vil gi innspill til den kommende revisjonen av campusutviklingsplanen. Dersom universitetet må nedskalere undervisningsareal som følge av trangere økonomi i årene fremover, må dette utredes grundig. Gode fysiske og digitale rammebetingelsene er en forutsetning for at våre fagmiljøer skal kunne tilby studentaktiv undervisning i tråd med vår læringsfilosofi.

Det organisatoriske læringsmiljøet

Rapporten fra prosjektet "Fremtidens læringsarenaer" vil ikke bare beskrive prinsipper og føringer for fremtidens undervisningsrom, men også gi konkrete organisatoriske anbefalinger. Rapporten, som nå ferdigstilles med bilder og grafisk design, foreslår blant annet opprettelsen av en strategisk enhet som skal ha ansvar for utviklingen av både fysiske og digitale læringsrom.

I forbindelse med at NMBU lanserte nye nettsider sommeren 2023, ble det utviklet nye nettressurser for «Si Fra», en informasjonsside om tilbakemelding og varslings. I samarbeid med studenter vil man i løpet av høsten 2023 ferdigstille nettressursene.

IT-avdelingen jobber kontinuerlig med å tilgjengeliggjøre fagsystemer som brukes i undervisningen på en sikker og hensiktsmessig måte. Teknologi i undervisningsrom standardiseres og forenkles, inkludert løsninger knyttet til digital og hybrid undervisning. Ansatte tilbys kurs i bruk av teknologi i undervisningsrom. IT-avdelingen gjennomfører årlige dialogmøter med fakultetene, blant annet for å kartlegge behov knyttet til undervisningen.

KBM

Fakultetet har utviklet en app for å markedsføre og annonsere masteroppgaver og internship for studenter og eksterne aktører. Plattformen inkluderer registrering, presentasjon, valg og tildeling av oppgaver/praksis. Flere ønsker at NMBU utvikler dette til en fellesløsning.

Hele sektoren samarbeider også om digitale fellesløsninger, noe som bidrar til mer effektive arbeidsprosesser. I tillegg arbeides det med flere tjenesteutviklingsprosjekter som skal gi en mer effektiv og en bedre støtte til gjennomføring av studietilbudet vårt.

Psykososialt læringsmiljø

Våre studenter gir gode tilbakemeldinger på det faglige og sosiale læringsmiljøet, og er de studentene som trives best blant landets universitetsstudenter.

Tabell 1 NMBU-studentenes vurdering av det psykososiale læringsmiljøet, skala fra 1-5 der 5 er mest fornøyd (Kilde: Studiebarometeret 2016-2022)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Det sosiale miljøet blant studentene	4,2	3,9	4,1	4,1	3,8	3,9	3,9
Det faglige miljøet blant studentene	4,1	4,0	4,0	4,1	3,9	3,9	3,9
Miljøet mellom studentene og faglig ansatte	4,0	3,9	3,8	4,0	3,9	3,8	3,8
Alt i alt hvor fornøyd er studenten med programmet	4,2	4,2	4,2	4,3	4,3	4,2	4,2

Studentenes helse og trivselsundersøkelse (SHoT-undersøkelsen) som ble gjennomført i 2022 viste likevel en økning i andel studenter som oppgir å ha psykiske vansker, både på landsbasis og hos oss. Folkehelseinstituttet gjennomførte en tilleggsundersøkelse i februar 2023, med en mer inngående kartlegging av psykiske lidelser og holdninger til rusmidler. Halvparten av våre studenter som har svart, synes det drikkes for mye i studentmiljøet, og 60% mener det burde vært flere alkoholfrie studenttilbud. Tilleggsundersøkelsens kartlegging av studenters psykiske helse viste på landsbasis at 33,9 % av studentene som har svart kan ha en nåværende psykisk lidelse, men her foreligger det ikke tall på institusjonsnivå. Resultatene har skapt bekymring og debatt både nasjonalt og ved NMBU.

Nettverk og venner står sentralt for å forebygge ensomhet. Studiestartundersøkelsen 2023 viser at noe flere studenter oppgir å ha venner på universitetet sammenlignet med 2022. Flere studenter oppgir også i år at de har utviklet en god hverdag for deg selv sammenlignet med 2022.

Deltakelse i fadderuken og studentfrivilligheten har stor betydning for det å finne venner, skape nettverk og forebygge ensomhet, og her har studentene selv en viktig rolle.

Studenttinget har etablert «Åpne foreninger», som er en merkeordning av foreninger uten

blant annet opptakskrav og med løpende

opptak. NMBU Friluftsliv fikk læringsmiljøutvalgets Studiemiljøpris 2023. Begrunnelsen for tildelingen var blant annet at foreningen er åpen og har et allsidig tilbud uten prestasjons- og drikkepress.

Arrangement i årets fadderuke var merket som grønne, gule og røde arrangement, der grønne var uten alkohol, gule moderat og røde mer «frislipp». Dette ga studentene en forventningsavklaring, og ordningen har fått positive tilbakemeldinger og vil videreføres.

Utdrag fra juryens begrunnelse, Studiemiljøprisen 2023

I NMBU Friluftsliv møtes studenter på tvers av program, fakulteter, årskull, bakgrunn og språk, og foreningen bidrar til å skape gode relasjoner utenfor forelesningssalen. Foreningen har fokus på gode minner og turopplevelser, og tilbyr et mangfold av turer tilpasset ulike nivå. Arrangementer i regi av NMBU friluftsliv oppleves av flere som et fristed fra drikke- og prestasjonspress.

Hele organisasjonen har stor oppmerksomhet rundt tiltak som kan forebygge ensomhet og utenforskap. Universitetsbiblioteket har i 22/23 gjennomført 40 ulike åpne arrangementer med stor bredde, og legger til rette for å være et attraktivt møtested for både faglig og sosialt fellesskap. Det viktigste arbeidet for å skape tilhørighet skjer likevel på fakultetene. Fakultetene jobber kontinuerlig med å legge til rette for faglig og sosial tilhørighet i studiene, både gjennom å tilrettelegge for utferder og sosiale aktiviteter i innføringsemnene, men også ellers i utdanningsløpet. Det har blitt uttrykt bekymring om strukturelle føringer i timeplanprosjektet (se kap 2.3), som blant annet innebærer at man ikke kan ha fulle undervisningsdager i blokkene, vil redusere handlingsrommet for å skape god klassetilhørighet i innføringsemnene og på sikt føre til økt frafall.

Det er et godt samarbeid mellom fakultetene, studenttinget, Studieavdelingen, SiÅs, studentpresten og helsestasjonen, og alle er involvert i vår årlige markering av psykisk helseuke. Helsestasjonen ble i år invitert til samtlige fakultet under fadderuken, dette er med på å gjøre helsetilbudet kjent. Antall forespørsler om psykiske helsesamtaler økte høsten 2022, og i en periode var ventetiden et par måneder. Situasjonen bedret seg utover våren 2023. Studentlivsordinator ved SiÅs, studentpresten og helsestasjonen har tett dialog og avhjelper hverandre når dette er mulig. Ensomhet, stress og sorg oppgis som de hyppigste temaene i prestens studentsamtaler.

Rullering av NMBUs handlingsplan for universell utforming og styrking av læringsmiljøet er startet. NMBU fikk høsten 2022 midler fra direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) til et prosjekt knyttet til universell utforming av læring, «Læring for alle». Prosjektet skal løfte ansattes bevissthet og kunnskap om universell utforming og inkluderende læring. Det er blant annet ved Læringscenteret utviklet en animasjonsfilm og nettressurser. Prosjektet «Læring fra alle» avsluttes i 2023, men læringscenteret følger opp arbeidet og skal utvikle opplæringsmoduler knyttet til universell utforming av læringsressurser og undervisning.

2.3 Programdesign og ledelse

Studiets faglige innhold, organisering og ledelse. Et godt programdesign innebærer at studiet er bygget opp på en slik måte at studentene tilegner seg læringsutbyttet gjennom studiets undervisnings- og vurderingsformer, og at studiet støtter en god progresjon. Integrasjon av forskning, utdanning og innovasjon i et internasjonalt og tverrfaglig perspektiv skal gi kandidater som kan bidra til utvikling og verdiskaping for en bærekraftig samfunnsutvikling. God programledelse skal sikre at ansatte, studenter og eksterne aktører bidrar aktivt i utviklingen av studieprogrammene.

Utdanningsledelse og arbeidet med programutvikling

Også i år rapporterer flere fakultet at de har arbeidet videre med hvordan de organiserer kvalitetsarbeidet og hvordan de bruker råd og utvalg. Blant annet har KBM arbeidet med å strukturere studiekvalitetsarbeidet. De har både tatt grep for å øke rolleforståelse og hvordan de kan sikre kontinuitet, effektive beslutningsveier og dokumentasjon. Programrådets viktige rolle i arbeidet med emneutvikling trekkes frem, samt rollen det lokale undervisnings-/ studieutvalg har med å koordinere kvalitetsarbeidet og sikre samarbeid på tvers av programmer. I tillegg har alle fakulteter nå en prodekan for utdanning eller undervisningsleder med allokert tid til arbeid med kvalitetsheving. Samlet gir dette gode forutsetninger for å nå ambisjonene i universitetets strategi.

Fakultetene rapporterer at det arbeides med programstruktur og helheten i programmene, progresjon og overlapp. Større revideringer krever mye av undervisningsstaben, som samtidig skal opprettholde kvaliteten på den løpende undervisningen og forskningen. Studentene er viktige bidragsytere i revisjonsarbeidet gjennom deltagelse i råd og utvalg, og ved å gi sine tilbakemeldinger på emner og program.

PPU-utdanningen, REALTEK

NMBUs PPU-utdanning fikk svært gode resultater i NOKUTs kartlegging av PPU-utdanninger i Norge. PPU ved NMBU kom best ut på samtlige spørsmål i undersøkelsen.

Trang økonomi fordrer effektiv ressursbruk i emnene, og flere fakultet har kuttet i emneporteføljen. Gode emnebudsjett og undervisningsregnskap skal sikre mer integrert og effektiv ressursbruk og gi bedre muligheter til å følge opp og evaluere ressursbruken. I tillegg vektlegger flere at emner eies av programrådene og dermed må tilpasses programmenes behov.

Studieprogramporteføljeutvikling

NMBU har det siste studieåret innført nye rutiner for godkjenning av nye studieprogram. Universitetets studieutvalg har fått en styrket rolle i å vurdere hvilke konsekvenser nye studieprogram får for organisasjonen som helhet og det totale studietilbudet, samt å sikre godt samarbeid på tvers av fakultetene når nye program utvikles. Utvalgets rolle er særlig viktig i første fase av utviklingen, og for å få ut potensialet i rutinen må vi arbeide mer med hvordan sakene behandles i utvalget i denne fasen. Fakultetene melder tilbake at godkjenningsrutinene bidrar til bedre prosesser på fakultetet og økt kvalitet.

I 2022/23 ble det, i tillegg til det allerede godkjente masterprogrammet i Bærekraftig matsystemer, fremmet forslag om fem nye program med planlagt oppstart 2024. Av disse er to av programmene innen nukleære fag (bachelor og master) som følge av nye

Nytt studieprogram i Bærekraftige matsystemer, BIOVIT

Programmet fokuserer på å utvikle tverrfaglig kompetanse, handlingskompetanse og forståelse av komplekse matsystemer på ulike nivåer. Praktisk læring og arbeid i team med studenter fra ulike fagområder står sentralt.

studieplasser tildelt via statsbudsjettet 2023. Handelshøyskolen utviklet to nye studieprogram i samarbeid med LANDSAM, rettet mot det europeiske markedet, og er en konsekvens av innføring av skolepenger og det forventede frafallet av studenter utenfor EU. Behovet i arbeidsmarkedet er begrunnelsen for opprettelse av det nye programmet ved Fakultet for realfag og teknologi (REALTEK). Det utgjør en risiko at nye program tiltrekker søkere på bekostning av andre allerede etablerte program.

Regjeringens Meld. St. 14 (2022-2023.) Utsyn over kompetansebehovet i Norge (Utsynsmeldingen) peker på kompetansebehovene fremover og redegjør for regjeringens prioriteringer og tiltak. Dette vil påvirke utviklingen av vår studieprogramportefølje og potensielt hvordan vi prioriterer studieplasser til ulike utdanninger. Vi har per nå få eller ingen virkemidler til å flytte studieplasser på tvers av fakultetene. Ambisjoner og tiltak for utvikling av vår programportefølje skal følges opp i strategisk handlingsplan.

Fleksible utdanningstilbud

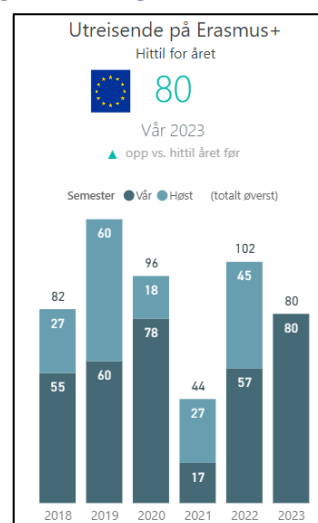
Over flere år har universitetet utviklet nye fleksible studietilbud ved hjelp av ekstern finansiering. I juni ble vi tildelt midler til 3 prosjekter for å utvikle modulbaserte videreutdanningsprogrammer. Flere av de økonomiske insentivordningene som har vært administrert av HK-dir skal fases ut, og fremover må NMBU håndtere utviklingen av slike prosjekter innenfor rammetildelingen.

NMBUs høye ambisjoner for livslang læring og tilgjengelige, relevante og fleksible kompetansetilbud medførte at man våren 2023 initierte en prosess som på sikt skal resultere i et bredt og fremtidsrettet utdanningstilbud som både utvikles i takt med samfunnets behov og samtidig styrker NMBUs posisjon som bærekraftuniversitet. I første omgang har man arbeidet med å avklare hva NMBU legger i begrepet «livslang læring», sette ambisjonsnivået og kartlegge de mulighetene som finnes. Flere av fakultetene melder om at de har begynt å se på hvordan eksisterende studietilbud kan være aktuelle som mer fleksible tilbud, men at det er krevende å sette av ressurser til dette arbeidet. Vi må dele lærdom fra arbeidet med den attraktive heldigitale årsheten ved HH og andre prosjekter som er i gang. På sikt kan studietilbudet endres vesentlig som følge av samfunnets behov, og da må hele organisasjonen rigges på en måte som støtter ulike utdanningstilbud og skaper synergier mellom disse. Dette er helt i tråd med signalene i regjeringens utsynsmelding. I mars 2023 vedtok Kunnskapsdepartementet endringer i forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler så disse skal få bedre og mer fleksible rammer for å kunne tilby skreddersydde utdanninger til arbeidslivet. Endringene trer i kraft 1. januar 2024 og gir ny muligheter for å utvikle det fleksible utdanningstilbudet ved NMBU.

Internasjonalt orienterte program og tilrettelegging for økt inn- og utveksling

Internasjonalisering er ikke eksplisitt omtalt som en ambisjon i vår nye strategi, men er en viktig forutsetning for at våre kandidater skal kunne bidra med løsninger på de globale miljø- og samfunnsutfordringene. Det skal ikke utarbeides en ny handlingsplan for internasjonalisering, men tiltak skal følges opp i strategiske handlingsplaner.

Det arbeides godt med å øke andelen studenter som reiser på utveksling. Det er kommet på plass en rekke nye samarbeidsavtaler med relevante utenlandske institusjoner om utveksling også det siste året. Avtaler som ikke lenger er relevante fjernes. Flere fakultet melder om at de arbeider med eksempelplaner i studieprogrammene for å synliggjøre og legge til rette for utvekslingsopphold. Når tiltakspakke 2 i timeplanprosjektet (omtalt under) iverksettes vil alle program få et semester uten timeplansikrede og obligatoriske emner. Dette legger godt til rette for utvekslingsopphold, og det blir spennende å se hvordan dette slår ut.

Figur 5 Antall utreisende på Erasmus+ avtale (Kilde: NMBU Innsikt)

Det er også gledelig å merke en økning i antall innreisende utvekslingsstudenter. Samtidig er vi bekymret for hvordan innføringen av skolepenger påvirker det internasjonale læringsmiljøet og mangfoldet i perspektiver når antall stemmer fra utenfor Europa reduseres. Fakultetene må sikre tilstrekkelig emnetilbud for innreisende studenter. På lang sikt risikerer NMBUs omdømme å svekkes hvis vi ikke klarer å tilby kvalitetsrike emnepakker for våre innreisende studenter.

Samarbeid med internasjonalt sterke fagmiljøer tilfører programmene viktige aspekter som kan bidra til å heve kvaliteten på utdanningen. Fakultetene rapportere om at mange fagmiljø har gode internasjonale nettverk, og vi innhenter internasjonale perspektiver og bruker internasjonale partnere til å vurdere våre program ved periodiske evalueringer, internasjonale akkrediteringer og ved godkjenning av nye program.

NMBU fikk observatørmedlemskap i ELLS, Euro League for Life Sciences, i januar 2023, og overgang til fullt medlemskap skjer etter maksimum tre år. Vi har i mange år hatt samarbeid med alle de deltagende universitetene gjennom studentutveksling og forskningssamarbeid. Nettverket gir oss mulighet til å knytte enda tettere kontakt med andre europeiske toppuniversiteter innen fag som naturforvaltning, landbruk, skogbruk, matvitenskap, miljøvitenskap og rural utvikling. Samarbeidet skal tilrettelegge for enklere utveksling mellom ELLS institusjonene. Nettverket har en rekke faglige «subject areas» som arrangerer kurs og andre aktiviteter samt en årlig studentkonferanse. ELLS fikk i 2023 ikke tilslag på sin søknad om å danne et European University; "LIFE: Euroleague for Life Sciences". European Universities er en del av "Partnerships for Excellence"-støtten gitt innenfor rammen av det nye Erasmus+-programmet. Man planlegger å søke på nytt i 2024, og et slikt partnerskap vurderes som viktig for å bygge nye og dypere nivåer av institusjonelt samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner samt gjøre samarbeidet mer systemisk, strukturelt og vedvarende.

Timeplanstruktur-prosjektet

Et økende antall studieprogrammer og studenter, kombinert med tradisjonen NMBU har for at studenter velger emner på tvers av både program og fakultet, har gjort det ikke lenger er mulig å timeplansikre alle kombinasjoner av emner som fakultetene ønsker å tilby. Samtidig sliter man tidvis med å sikre at undervisningen kan gjennomføres i rom som passer til læringsaktivitetene og

emnestørrelsen. Det lå forhåpninger om at en ny semesterstruktur kunne bidra med løsninger, men det var ikke oppslutning om ny semesterstruktur i organisasjonen og arbeidet ble avsluttet i januar 2022. Det ble derfor startet opp et eget timeplanstrukturprosjekt som skulle se på løsninger innenfor dagens semesterstruktur. De første tiltakene ble iverksatt i studieåret 2022/23, og videre tiltak kan kreve endringer i programmene. Fakultetene har startet å se på hvordan dette kan påvirker kvaliteten i programmene og om det begrenser friheten i valg av pedagogiske undervisningsløsninger. Man er avhengig av at de krav og begrensninger som nå er bestemt gjennomføres for at man fra 2025/26 vil kunne begynne å se effekten av tiltakene. Samtidig vil økning i antall program kunne bidra til at effekten reduseres.

2.5 Læring (undervisning og vurdering)

Utdanningsfaglig kompetanse, lærings- og vurderingsformer, studentenes egeninnsats og andre forhold som bidrar til læring. For å kunne tilby gode og relevante lærings- og vurderingsformer må undervisere ha god utdanningsfaglig kompetanse. Dette innebærer blant annet å skape samstemt undervisning og å legge undervisningen på riktig nivå innenfor et studieprogram. Undervisere skal legge til rette for studentens læring gjennom studentaktive prosesser som fremmer refleksjon og selvstendighet. Dette skal bidra til en livslang læringsprosess. Digitale ressurser for læring og vurdering skal tas i bruk for å øke læringsutbyttet til studentene.

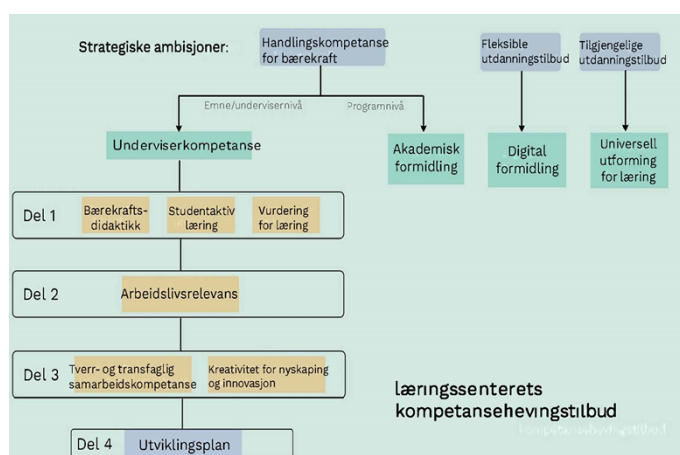
Pedagogisk kompetanseheving og videreutvikling av læringscenteret

Det er store ambisjoner i NMBUs nye strategi til den kompetansen vi skal utruste våre kommende kandidater med. Fakultetene melder om at det satses på undervisningsdager og ped-seminarer. Det er fokus på kompetanseheving av personalet og utvikling av felles undervisningskultur og forståelse av hva som gir god læring. Pedagogisk kompetanse er ved flere fakulteter en naturlig del av årsplansamtalen.

Våren 2023 startet universitetet å se på hvordan man skal møte forventningene i strategien.

Diskusjoner i NMBUs studieutvalg og seminarer i regi av prorektor for utdanning har vist at dette krever tiltak både på fakultetene, i programmene og sentralt. Læringscenteret har med bakgrunn i dette skissert et felles kompetansetilbud som skal bidra til implementering av strategien. Blant annet skal underviserkompetanse for

handlingskompetanse for bærekraft og fleksibilisering av utdanningstilbudene prioriteres. Læringscenteret skal fremover dreie fokus fra individuell rådgivning til å bli et sentralt virkemiddel på system- og programnivå. For å sikre en høy grad av faglighet og nærhet til praksis skal man i utviklingen av kompetansetilbudet dra nytte av våre kompetansetilbud innen pedagogikk og didaktikk. Fakultetene imøteser læringscenterets satsning på underviserkompetanse.

Figur 6 Læringscenterets kompetansehevingstilbud.

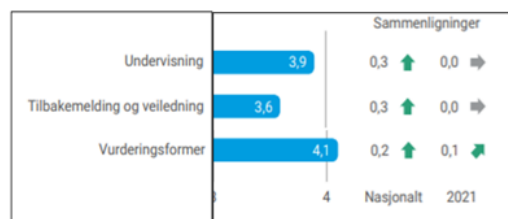
Samstemt undervisning, vurdering for læring og pedagogisk bruk av digitale teknologier

Det er et stort engasjement for å utvikle god progresjon i læring og samordne bruk av ulike lærings- og vurderingsformer for å oppnå programmets læringsutbytter. I forbindelse med akkrediteringsarbeidet på HH og veterinærhøyskolen (VET) pågår det en evaluering av studiet, og om de legger til rette for at studentene oppnår læringsutbyttene i emnene. Å dele erfaringer rundt variasjon og bruk av vurderingsformer som støtter studentenes læringsprosess har vært viktig for utviklingen. Dette arbeidet vil også prioriteres og inngå i læringscenterets nye kompetansetilbud.

Akkreditering av dyrepleiestudiet (ACOVENE) og veterinærutdanningen (EAEVE), VET er en anerkjennelse av programmene og bekreftelse på høy internasjonal kvalitet. Komiteene gjennomgår læringsutbyttebeskrivelser, undervisningsopplegg og hva studentene blir vurdert i, for å sikre at det er sammenheng mellom lærings-utbytte, undervisningsmetoder og vurderingsformer.

Vi ser at flere fakultet har hatt fokus på å inkludere mer programmering i emner samt hvordan digital teknologi kan brukes på en måte som gir bedre læring. Det er viktig at man lærer av de erfaringer HH har gjort i arbeidet med digitale læringsformer og oppfølging i de heldigitale emnene i den nye årsenheten.

Det legges også ned et betydelig arbeid med emnerevisjoner, både av den enkelte emneansvarlige og gjennom mer styrte prosesser i programråd. Studentene er i stor grad godt tilfreds med undervisning og vurderingsformer, mens de er litt mindre tilfredse med tilbakemelding og veiledning. Fakultetene melder om at de følger opp enkelte emner som får dårlige tilbakemeldinger i emneevalueringer.

Figur 7 Studentenes tilfredshet med undervisning, tilbakemelding/veiledning og vurderingsformer. (Kilde: NMBU Innsikt)

Lanseringen av ChatGPT høsten 2022 aktualiserte utdanningssektorens behov for å forstå hvordan bruk av Kunstig Intelligens (KI) påvirker læring og hvordan vi måler læring. I begynnelsen av 2023 handlet det mye om hvordan vi kunne hindre studentene i å bruke språkmodeller som ChatGPT og Nye Bing til å svare på innleveringer og eksamen. Mange ytret at en kortsiktig løsning var eksamen på campus uten tilgang på nett. Læringscenteret har bidratt med kunnskap om hvor teknologien er på vei og hvilke utfordringer dette medfører, men samtidig hvilke muligheter som åpner seg. NMBU må ha en felles diskusjon og forståelse av hvordan vi møter utfordringene og mulighetene KI gir. Fremover må fokuset også dreie mer mot hvordan vi kan bruke kunstig intelligens som et verktøy innen ulike fagfelt og finne læringsfremmende og ansvarlig bruk av intelligente teknologier.

Fagmiljøer i front, merittering, priser og stimuleringsmidler

Høsten 2022 ble SITRAP - Senter for integrert og tverrfaglig undervisning i planlegging, tildelt status som Senter for fremragende utdanning (SFU). Det var 28 søknader som ble vurdert i 2022, og SITRAP ved LANDSAM var en av de tre som fikk status som SFU. SFU-ordningen bidrar til at fagmiljøet kan jobbe mer systematisk og konsentrert med nytenkning og nyskaping i kvalitetsarbeidet. SITRAP skal fremover se på hvordan deres erfaringer kan komme alle NMBUs program til gode, og senteret vil blant annet arrangere en årlig konferanse der erfaringer deles og diskuteres.

SITRAP ved LANDSAM. Nytt senter for fremragende utdanning (SFU)

SITRAPs strategiske fokusområder:

- Øke studentaktiv læring og studentenes involvering i utdanningen
- Integrasjon med praksis
- Fagdidaktisk utvikling

Siden 2020 har 13 undervisere oppnådd anerkjennelse som meritterte undervisere ved at de gjennom systematisk utvikling over tid har nådd et nivå vesentlig høyere enn den forventede pedagogiske basiskompetansen. Ti av disse underviserne er fortsatt tilknyttet NMBU, og fakultetene utnytter i varierende grad deres kompetanse i utviklingsarbeid. Det ligger et potensiale i å bruke deres kompetanse og engasjement for undervisning som en ressurs på tvers av institusjonen, og det er etablert et praksisfellesskap for denne gruppen av undervisere. Meritteringsordningen var planlagt evaluert etter to runder med meritteringssøknader og påfølgende evaluering av søknadene, og arbeidet med å evaluere ordningen starter denne høsten. Man ønsker å se nærmere på dens plass og funksjon i en helhetlig satsing på utdanningskvalitet sett i lys av de krav som gjelder for pedagogisk basiskompetanse, opprykk, undervisningspriser m.m samt de rammer som er rundt utlysning, søkning og bedømming.

Fakultetene har tidligere omtalt midler til innovative undervisningsprosjekter som viktige for å løfte kvalitetsarbeidet og stimulere til utvikling av nye læringsaktiviteter og vurderingsformer. I 2023 er det på grunn av stram økonomi og at en del prosjekter fra 2022 er forsinket, ikke lyst ut nye midler. Det signaliseres samtidig at flere nasjonale programmer og tilskuddsordninger for utvikling av utdanningskvaliteten forsvinner, som et resultat av prioriteringer i statsbudsjettet. Fremover må NMBU håndtere utviklingen av utviklingsprosjekter innenfor rammetildelingen.

2.6 Relevans

Utdanningens relevans for samfunnet, arbeidslivet og den langsiktige verdiskapningen. NMBU skal utdanne kandidater som er rustet for å møte de store globale samfunnsutfordringene, og som kan bidra til endring og utvikling. NMBUs kandidater skal kunne arbeide i en internasjonal, tverrfaglig kontekst og beherske generiske ferdigheter som er relevante for samfunnet og arbeidslivet. Samarbeid med samfunns- og arbeidsliv er derfor avgjørende for å oppnå høy relevans i studieprogrammene.

Det er siden 2020 ikke gjennomført en ny sentral kandidatundersøkelse som kartlegger kandidatenes opplevelse av studieprogrammets relevans, kvalitet og tilpasning til arbeids-markedet. Flere fakultet rapporterer at deres kandidater er etterspurte på arbeidsmarkedet. Neste kandidatundersøkelse skal gjennomføres i 2026. En arbeidsgruppe vil våren 2024 utrede om det skal gjennomføres hyppigere kandidatundersøkelser, som eventuelt skal dekke færre tema.

Nye emner ved MINA

Fakultetet har opprettet et obligatorisk emne for alle sine masterstudenter «Tverrfaglig samarbeid og kontroverser om bærekraft». Studentene kåret ansvarlig for emnet, Rani Lill Anjum, til semesterets beste foreleser.

Kunnskap om globale og lokale bærekraftutfordringer

Fakultetene følger opp vår nye strategi med egne strategiske handlingsplaner. Fakultetsrapportene viser at det jobbes kontinuerlig med å styrke bærekraftsperspektivet og tverrfaglig kompetanse i studieprogram og emner, og fakultetene har satt klare ambisjonsmål og tiltak i sine strategiske handlingsplaner for å styrke dette i årene fremover. Fakultetene har også økt oppmerksomheten med å styrke undervisernes kompetanse innen undervisning og formidling om bærekraft, og det er sentralt at læringscenterets nye kompetansetilbud innen undervisningskompetanse og akademisk formidling innen bærekraft blir utviklet.

NMBU har etablert 6 bærekraftsarenaer som skal styrke kompetanseutvikling, undervisning, innovasjon og tverrfaglighet i NMBUs fagmiljøer i perioden 2021 til 2024.

- Bærekraftige byer og lokalsamfunn, TOWARDS
- Bærekraftige matsystemer
- Smart landbruk og grønn innovasjon, Smart Farming
- Grønne og smarte byer, GreenSmart
- Løsninger på plastproblematikken, SmartPlast
- Integrering av naturens tålegrenser i vitenskap, politikk og utdanning, Planetens tålegrenser

Det er opprettet en bærekraftshub, som er en møteplass på tvers av hele universitetet. Her møtes kollegaer og studenter fra ulike disipliner og fakulteter og diskuterer problemstillinger relatert til bærekraft. I hub'en sitter blant annet flere av koordinatorene for bærekraftsarenaene samt en prosjektleder som jobber med bærekraft i høyere utdanning. Arenaene jobber på ulike måter med å integrere problemstillinger knyttet til bærekraft inn i utdanningene og i nye etter- og

videreutdanningstilbud. De legger blant annet vekt på studentaktiv læring og problembasert undervisning, de utvikler digitale læringsverktøy og setter sammen studenter med ulik faglig bakgrunn i tverrfaglige team for å skape både læring og studentinnovasjon. To av arenaene er involvert i våre spennende nye masterprogram Urbant Landbruk og Bærekraftige matsystemer. I samarbeid med bærekraftsarenaen TOWARDS, har for eksempel SITRAP sett på hvordan masteroppgaven kan gi økt tverrfaglig bærekraftskompetanse. De har lagt til rette for et tverrfaglig læringsfellesskap blant studenter fra flere studieprogram slik at studentene ser sin problemstilling i en større sammenheng, får økt bærekraftskompetanse og at masteroppgavens relevans øker.

Arbeidslivskontakt

Studiebarometeret har spørsmål knyttet til tilknytning til arbeidslivet. Hele sektoren får relativt dårlig indeksscore når det gjelder studieprogrammets tilknytning til arbeidslivet, og flere programmiljø uttrykker at det er vanskelig å forstå studentenes vurderinger av dette. NOKUT vil også se nærmere på spørsmålsformuleringene i undersøkelsen.

Fakultetene jobber uansett på flere plan for å knytte studieprogrammene tettere opp mot arbeidslivet. Mange bruker eksterne ressurser inn i forelesningene og tar studentene med ut i relevante bedrifter, organisasjoner og forvaltning. Alle fakultet vil i løpet av studieåret ha et emnetilbud med arbeidslivs-praksis hos ekstern aktør (internship). Fakultetene organiserer arbeidslivspraksis-ernene ulikt, og en arena for erfaringsutveksling på tvers av fakultetene var etterspurt. En slik arena er opprettet, og det arbeides nå med å definere områder som kan standardiseres på tvers av fakultetene (for eksempel mal for avtaler, klarering av juridiske problemstillinger, fellesportal for næringslivet).

Mange studenter ved NMBU skriver også gradsoppgave (bachelor- eller masteroppgave) i samarbeid med bedrifter, foreninger og organisasjoner eller offentlig forvaltning. Flere fakultet har de siste året sett på hvordan de organiserer rammene rundt masteroppgaven og hvordan man best støtter studentene i deres arbeid med oppgaven, læringsutbyttet og kontakt med eksterne.

Innovasjon

Innovasjon og nyskaping er trukket frem som et eget satsningsområde i NMBUs nye strategi, og målet frem mot 2030 er at alle NMBU-studenter skal gjennom studieløpet få muligheten til å tilegne seg innovasjonskompetanse innen sitt fagfelt. Fakultetenes strategiske handlingsplaner viser at det er store ambisjoner om å styrke studenters og ansattes kompetanse innen innovasjon og entreprenørskap i årene fremover.

Tverrfaglige vinnere

Tre NMBU studenter med forskjellig fagbakgrunn deltok i Mestas idekonkurranse «Sustainnovation» høsten 2022, og vant bærekraftspris med sitt konsept innen grønn støydemping «Contain the road». Konkurransen ble arrangert av Mesta, Konnekt og Grønn Anleggssektor, og i alt 30 studenter fra NMBU og NTNU ble utfordret til å utarbeide konsept innen bærekraft for samferdsel, transport, bygg og anlegg.

Samtidig er det igangsatt flere viktige initiativer de siste årene. Det er stor aktivitet på våre fagspesifikke ideverksteder EikLab, UrbanLab og FoodLab. I tillegg er StartupSmia et generelt innovasjonstilbud som tilbyr veiledning og workshops for alle studenter, uavhengig av fagområde. CRE8 konferansen er en årlig konferanse på Ås som samler flere innovasjonsaktører. I 2023 åpnet også Innovasjonssenteret i Ås (BIT), et samarbeid mellom NMBU, Ås kommune, Ard Innovation og Aggrator Inkubator. Senteret legger til rette for samarbeid innen systeminnovasjon, forretningsutvikling, samlæring og samskaping. Alle disse aktørene jobber for å fremme innovasjon og entreprenørskap blant studenter i våre utdanninger.

2.7 Læringsutbytte

Studentenes læringsutbytte.

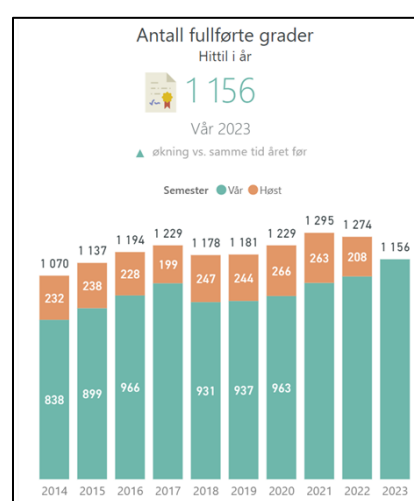
Ifølge resultater fra Studiebarometeret 2022, er våre studenter jevnt over tilfreds med eget læringsutbytte. Studentene våre er mest fornøyd med læringsutbyttet relatert til evnen til å arbeide selvstendig samt samarbeidsevner. Studentene er minst fornøyd med læringsutbytte knyttet til yrkes- og fagspesifikke ferdigheter. Når det gjelder omfang og kvalitet på tilbakemelding og veiledning, får vi en indeksscore på 3,5 i studiebarometeret (skala fra 1-5). Resultater fra studiebarometeret variere selvsagt mellom fakultet og program, men fakultetsrapportene viser at fakultetene og programrådene arbeider systematisk med å tilrettelegge for studentenes læringsutbytte. Flere fakultet arbeider også med å videreutvikle emnenes og programmene læringsutbyttebeskrivelser.

Studiestartundersøkelsen 2023 viser at 90% av våre studenter går på det studieprogrammet de ønsker, og 87% oppgir at interesse for studieprogrammet som viktigste grunn til at deres valg av studieprogram. Studiebarometeret viser at den overordnede tilfredsheten med studiet er høy hos våre studenter, og tilfredsheten har holdt seg stabil over tid. Både resultater fra studiebarometeret og studiestartundersøkelsen viser også at våre studenter er motiverte for å gjøre en god studieinnsats. Dette er gode forutsetninger for at kandidatene kan oppnå et høyt kunnskaps-, kompetanse- og ferdighetsnivå.

Gjennomføring og frafall

Det siste året har vært preget av økte levekostnader, og dette gjelder selvsagt også studentene. Studiebarometeret 2022 viser at våre studenter brukte 7,1 timer i uken på betalt arbeid, og dette er 0,3 timer mer enn i 2021. Antall timer våre studenter bruker på betalt arbeid har økt jevnt de siste årene. Til sammenligning brukte våre studenter i 2016 i gjennomsnitt 5,8 timer på betalt arbeid i uken. Samme utvikling ser man nasjonalt, og i gjennomsnitt bruker norske studenter 9,4 timer i uken på betalt arbeid. Selv om NMBU-studenten bruker mindre tid på betalt arbeid enn landsgjennomsnittet, er dette en bekymringsfull utvikling. Relevant arbeid kan selvsagt være positivt for faglig forståelse og læring, men dersom betalt arbeid er nødvendig for å dekke levekostnader kan dette gå på bekostning av muligheten til å være fulltidsstudent og fullføring på normert tid.

Gjennomføringen har over tid hatt en god utvikling på både bachelor og master, og antall fullførte kandidater i vårsemesteret 2023 har økt sammenlignet med foregående år. Det ser altså ikke ut til at de lange periodene med koronarestriksjoner i 20/21 har påvirket frafallet. Det kan nevnes at det pågår et arbeid med å justere sektorens måte å beregne frafall på. Dagens beregning har noen svakheter, blant annet regnes interne overganger til andre studieprogram ved samme institusjon som frafall. Universitetet i Sørøst-Norge (USN) har også videreutviklet et rapporteringssystem knyttet til frafall, og fått tagget hver student slik at man faktisk kan se hva som skjer med studenter som slutter på et program. NMBU har hatt møter med USN og fått tilgang til kodingen til løsningen. I løpet av 2023 vil vi implementere tilsvarende rapportering ved NMBU. Dette vil bli et viktig verktøy for fakultetene fremover.

Figur 8 Utvikling antall fullførte grader
(kilde: NMBU Innsikt pr 1. november 2023)

3. Studiekvalitetsarbeidets kobling til NMBUs virksomhetsstyring

Vår nye strategi har store ambisjoner for universitetets utvikling. En systematisk og koordinert tilnærming til utviklingsarbeidet er nødvendig for å ta gode valg for utviklingen av NMBU og fordelinger av ressurser og satsninger. En god koordinering mellom både sentrale enheter og fakultetene, samt mellom de sentrale utdannings-, forsknings- og administrasjonslinjene med respektive rådgivende utvalg, er en forutsetning for å sikre gode virksomhetsstyrings- og planleggingsprosesser.

De siste årene har vi forbedret dialogen om styringen av utdanningsvirksomheten. I tillegg til rektoratets styringsdialoger med fakultetene har man innført egne studiekvalitetsdialoger med fakultetene. Årlige rapporter på fakultetsnivå omtaler status innen kvalitetsområdene og de tiltak det arbeides med på fakultetene. Dette har vært positivt for å dele kunnskap og identifisere og skape enighet om de tiltak det er behov for å arbeide med på utdanningsområdet. I tillegg rapporterer de administrative avdelingene om hvordan de arbeider med tiltak innen utdanningsområdet.

For å sikre at vi jobber systematisk og i tråd med forventningene i Langtidsplan for forskning og utdanning, Kunnskapsdepartementets (KD) sektormål, NMBUs Utviklingsavtale med KD 2023-26 og NMBUs virksomhetsstrategi 2023-30, er det behov for en enda bedre koordinering av universitetets helhetlige virksomhetsstyring. Det er viktig med en god sammenheng mellom studiekvalitetsarbeidet og den helhetlige styringen, noe tidligere kvalitetsmeldinger samt de to siste internrevisjoner om Digitalisering av utdanningen og Integrering av bærekraft i virksomheten også påpeker.

4. Oppfølging av strategiske handlingsplaner og tiltak

NMBU har høye ambisjoner for studiekvalitet og utvikling av emner, program og studieportefølje. Vurderingene under kvalitetsområdene (kapittel 2) viser om vi arbeider i tråd med føringene og synliggjør tiltak som må iverksettes eller arbeides videre med. Fakultetene arbeider godt og forvalter de fleste tiltakene på utdanningsområdet/studiekvalitetsarbeidet. Det arbeides også med en rekke tiltak på overordnet nivå i organisasjonen, og flere av disse krever samhandling mellom administrative enheter samt mellom universitetsadministrasjonen og fakultetene.

Vi er nå i en overgangsfase mellom tiltak som springer ut fra tidligere kvalitetsmelding og strategi og nye tiltak som følger opp vurderinger i årets kvalitetsmelding og ambisjonene i ny felles strategisk handlingsplan for 2023-26. Mange tiltak fra Kvalitetsmeldingen 2021/22 er fullført eller overført til drift. I Kvalitetsmeldingen 2021/22 avventet man samtidig å identifisere konkrete tiltak for flere kvalitetsområder da dette måte ses i sammenheng med arbeidet med ny strategisk handlingsplan. På sentralt nivå vil alle kommende utdanningstiltak være knyttet til delmål i felles strategisk handlingsplanen for 2023-26, inkludert tiltak som videreføres fra fjorårets kvalitetsmelding.

Oppfølging av felles strategisk handlingsplan og tiltak knyttet til denne

I utviklingen av den felles strategiske handlingsplanen for 2023-26 har NMBUs studietvalg og forskningsutvalg vært sterkt involvert i å utforme strategiske delmål innenfor strategiens fire satsingsområder. Neste steg er å koordinere oppfølgingen av handlingsplanen, knytte tiltak til målene og ta beslutninger om prioritering, tidspunkt for gjennomføring og plassere ansvar for oppfølging. Studietvalget har identifisert en rekke mulige tiltak innen utdanning, men detaljer og prioritering er enda ikke avklart. For å sikre en systematisk og koordinert oppfølging på tvers av organisasjonen, mellom enheter og fakulteter, er det nødvendig med god koordinering av arbeidet. Dette er viktig for å nå målene i strategien og for å oppfylle lovens krav om systematisk tilnærming til kvalitetsarbeid innen utdanning.

En systematisk og koordinert tilnærming til arbeidet med den strategiske handlingsplanen vil sikre at planen blir retningsgivende for de valg vi tar i forhold til driften av NMBU og fordelinger av ressurser og satsninger. Risikovurderinger av hvordan man ligger an for å nå delmålene i handlingsplanen og hvilke tiltak som best svarer på risikovurderingen bør inngå i arbeidet med oppfølging av handlingsplanen. På denne måten kan vi sikre at handlingsplanen blir et verktøy for å vurdere status i forhold til å nå ambisjonene i strategien. Handlingsplanen med tiltak bør også være førende for prioriteringer i plan- og budsjettprosessene.

Handlingsplanens tiltak må evalueres årlig, og ved behov må man justere retningen for å komme i mål med de delmålene som gjelder for handlingsplanens periode. Videre må man i slutten av planens periode gjennomføre en helhetlig vurdering av måloppnåelse for planen og bruke dette inn i arbeidet med neste handlingsplan. Verktøyet man skal lene seg på for å sikre at man arbeider systematisk må være en tilgjengelig og oppdatert oversikt som viser handlingsplan med de satte delmål, aktuelle tiltak for perioden, hvilke tiltak som er fullført, pågår og som skal prioriteres kommende år, hvem som har ansvar for å følge opp tiltak, og hvordan tiltakene skal måles. Det må også tas avgjørelse om i hvilke årlige prosesser man rapporterer om status for arbeidet. Utdanningslinja vil i dette arbeidet benytte allerede eksisterende årlige kvalitetsprosesser som er koblet til studieåret. Øvrige enheters planprosesser går over kalenderåret og det fordrer ekstra god koordinering.

Områder og tiltak av særlig betydning for studiekvalitetsarbeidet fremover

Ut fra vurderinger i årets kvalitetsmelding, fakultetsrapportene, arbeidet med den felles strategiske handlingsplanen, samt diskusjoner i NMBUs studieutvalg, er det noen områder som peker seg ut og som bør følges opp og prioriteres i den strategiske handlingsplanen fremover:

- Kompetanseutvikling for undervisere med særlig fokus på å utdanne kandidater med handlingskompetanse innen bærekraft
- Økt fleksibilisering av utdanningene ved NMBU
- Følge opp arbeidet med ny rekrutteringsstrategi og fastsette gode tiltak
- Utvikling av tilgjengelige, relevante og fleksible kompetansetilbud på en måte som gir synergier mellom tradisjonelle og fleksible studietilbud.
- Utvikling av NMBUs fysiske læringsmiljø, undervisningsareal og -infrastruktur gjennom arbeidet med Campusplanen og oppfølging av rapporten «Fremtidens læringsarenaer».
- Styrking av innovasjons- og entreprenørskapskompetanse
- Strategisk utvikling av studieprogramportefølje
- Sette institusjonen best mulig i stand til å benytte de mulighetene ELLS gir.

Ut over dette vil alle de tiltak studieutvalget har identifisert inngå i vurdering av oppfølging av handlingsplan, og studieutvalget vil gjennom diskusjoner gi råd til rektor om prioritering av tiltak for utdanningsområdet.

5. Evaluering av kvalitetssystemet for utdanning

5.1 Kvalitetssystemet for utdanning

Rutinen for opprettelse av nye studieprogram ble revidert i 2022, for å sikre bedre strategiske diskusjoner om hvordan nye studieprogram påvirker utviklingen av den totale porteføljen og organisasjonen og for å sikre bedre samhandling på tvers av nye og eksisterende program. Som det omtales i kap. 2.3. vil man fremover fokusere å få ut potensialet i rutinen.

Det arbeides med å evaluere kvalitetsområdene og nøkkeltall for utdanningskvalitet. Det arbeidet må sees i sammenheng med NMBUs nye strategi, de strategiske handlingsplanene og arbeidet med nye styringsparametere for NMBU. Det har vært utfordringer med å samkjøre disse prosessene siden vi i perioden har vært midt mellom to strategiperioder, og arbeidet har derfor ikke helt hatt den ønskede progresjon. Arbeidet vil fullføres i første halvdel av 2024.

Våren 2024 vil vi revurdere årshjulet for studiekvalitetsprosessene. De siste årene har Universitetsstyret behandlet kvalitetsmeldingen sammen med studieprogramporteføljen for å gi styret et solid grunnlag for å vurdere helheten av porteføljeutviklingen og dens innvirkning på kvalitet og utviklingsarbeid. På grunn av endringer i styrets møteplan hvor desembermøtet ble avlyst, begrunnet med tidsplanen for budsjettprosessen, er denne samordningen ikke lenger mulig. Forskyvninger i møtetidspunkter på høsten påvirker også fakultetenes tidsplan for kvalitets- og porteføljevurdering. Høsten 2023 ble det valgt en midlertidig løsning for porteføljebehandling, fakultetenes rapportering og studiekvalitetsmeldingen. Vi ser at den samme tidsplanen for styret også vil gjelde for høsten 2024. Studieutvalget vil vurdere hvilke konsekvenser dette får for deres arbeid med kvalitetsvurderinger og vurdere nødvendige tiltak for å tilpasse årshjulet.

I forbindelse med overgangen til Drupal 9 arbeider man nå med noen justeringer av hvordan kvalitetssikringssystemet og tilhørende rutiner presenteres på nettsidene. Det er ikke planlagt prinsipielle endringer i dette revisjonsarbeidet. Målet med revisjonen er å gi en mer brukervennlig og tilgjengelig informasjon.

5.2 Endringer i studieforskriften

Vedtatte endringer i NMBUs studieforskrift inneværende studieår omfatter i all hovedsak struktur i dokumentet og enkelte presiseringer.